

نگاهی به بازار بیمه ارمنستان

گردآورنده: عبدالله آستین - راضیه چاقری فراهانی

- رئیس گروه پژوهشی بیمه های اموال و مسئولیت

- کارشناس شورای عالی بیمه

۱. وضعیت عمومی

ارمنستان کشوری است با ۲۹ هزار و ۸۰۰ کیلومتر مربع مساحت و جمعیتی بیشتر از ۳ میلیون نفر که در شمال با گرجستان، در غرب با ترکیه، در شرق با آذربایجان و در جنوب با ایران مرز مشترک دارد.

وال استریت ژورنال^۱ و بنیاد هریتیج^۲ در گزارش اخیر خود ارمنستان را لیبرال ترین و بازترین اقتصاد در میان اعضای کشورهای مشترک المنافع^۳ معرفی کردند. طبق گزارش ارائه شده ۶۹/۴ درصد از اقتصاد ارمنستان آزاد است و از جهت آزادی اقتصادی رتبه ۳۲ در جهان و رتبه نوزدهم را در میان ۴۱ کشور اروپایی دارد.

اقتصاد کشور ارمنستان، اقتصادی متمرکز است که پیش از فروپاشی شوروی سابق با کمک سرمایه گذاری های کلان شوروی فعالیت می کرد. اما بعد از استقلال ارمنستان، سرمایه های شوروی سابق از کشور خارج شد و بسیاری از واحدهای تولیدی و صنعتی توان عملیاتی خود را از دست دادند.

قبل از استقلال ارمنستان، اقتصاد این کشور اقتصادی صنعت محور بود. صنایع فعال در این منطقه در سال های قبل از استقلال عبارت بودند از صنعت تولید مواد شیمیایی، تولید ماشین آلات صنعتی، فرآوری مواد غذایی، نساجی، تولید رزین و الکترونیک. مسئله قابل توجه وابستگی این صنایع به واردات مواد اولیه از کشورهای خارجی بود که

1. Wall- street Journal
2. Heritage Tundation
3. Commonwealth of Independent States (CIS)

سبب تضعیف آنها شد.

در سال های دهه نود مهم ترین عامل تضعیف اقتصادی ارمنستان بسته شدن مرزهای گرجستان و ترکیه به دلیل مناقشه قره باغ بود. این مسئله سبب شد تا ورود مواد اولیه به این کشور تنزل یابد و بحران اقتصادی دامان کشور را بگیرد. در این دوران نرخ تورم در ارمنستان رشد بی سابقه ای پیدا کرد و بیکاری، فقر و مشکلات اقتصادی دامان مردم را گرفت. از سال ۱۹۹۴ میلادی که آتش بس اعلام شد اوضاع اقتصادی ارمنستان بهبود پیدا کرد.

- آموزش، نیروی کار

در ارمنستان سن اکثر مردم (۵۶٪) بین ۱۷ تا ۵۹ سال است و سطح تحصیلات عموم بالاست. آموزش و کسب علم همچنان از ارزش های اصلی جامعه ارمنستان است. هم اکنون، در ارمنستان ۱۸ دانشگاه دولتی وجود دارد که ۸ واحد از آنها توسط کشورهای خارجی تأسیس شده (دانشگاه آمریکا، فرانسه، اروپا و ۵ دانشگاه روسی) و بقیه دانشگاه ها توسط بخش خصوصی اداره می شوند.

در نیمه اول سال ۲۰۰۶ میلادی متوسط دستمزد کارکنان دولتی این کشور برابر با ۱۸۶ دلار آمریکا بود. بانک توسعه و بازسازی اروپا نرخ رشد اقتصادی ارمنستان را ۱۲/۶ درصد در سال ۲۰۰۶ میلادی اعلام کرده است. این بانک نرخ رشد اقتصاد در سال ۲۰۰۷ میلادی را ۸/۵ درصد برآورد کرد که اصلی ترین دلیل آن توسعه فعالیت های عمرانی است.

۲. نمای اقتصادی

قوانین و حقوق مالکیت و میزان فعالیت بازار سیاه در این کشور.

ارمنستان در سال ۲۰۰۴ با کسب مقام چهارم در لیست کشورهای آزاد اقتصادی در کنار فرانسه قرار گرفت و در سال ۲۰۰۸ جزء کشورهای با آزادی اقتصادی بالا در جهان با رتبه بیست‌وهشتم و بالاتر از فرانسه قرار گرفت. ارمنستان کارنامه درخشانی از نظر تغییر و تحول اقتصادی دارد و فضای بسیار مناسبی برای اقتصاد کلان براساس بازارهای اقتصادی جهان به وجود آورده است. در سال ۱۹۹۳ سازمان بورس این کشور فعالیت خود را آغاز کرد و واحد پول جدید ارمنستان، درام، برای اولین بار معرفی شد. از سال ۱۹۹۴ این کشور رشد اقتصادی ثابتی داشته است. ارمنستان یک طرح فراگیر ساماندهی و اصلاحات ساختاری را با موفقیت به انجام رسانده است.

به گزارش بانک مرکزی ارمنستان در سال ۲۰۰۷ میلادی صنعت عمران ۵۰ درصد از نرخ رشد اقتصاد را به خود اختصاص داده بود. سهم بخش‌های خدماتی در تولید ناخالص داخلی کشور ارمنستان نیز سهم چشمگیری است. این سهم با افزایش استفاده از تلفن همراه و افزایش شمار اپراتورهای تلفن همراه در حال رشد است. کشاورزی سهم اندکی در اقتصاد ارمنستان دارد. در سال‌های دهه نود، ۲۰ درصد از تولید ناخالص داخلی کشور ارمنستان به بخش کشاورزی اختصاص داشت و این بخش تنها ۱۰ درصد از نیروی کار را جذب کرده بود؛ اما امروزه به دلیل حضور صنایع جدید به خصوص صنایع مخابراتی، سهم کشاورزی در اقتصاد کمتر از ۱۴ درصد اعلام شده است. از صنایع جدیدی که در این کشور فعالیت می‌کنند می‌توان به صنعت فرآوری سنگ‌های قیمتی و جواهرسازی، تکنولوژی ارتباطات و اطلاعات و توریسم اشاره کرد. این صنایع در سال‌های اخیر با نرخ قابل توجهی رشد کردند و با ادامه این روند تا چند سال آینده سهم قابل توجهی از اقتصاد کوچک ارمنستان را به خود اختصاص می‌دهند. در حال حاضر ارمنستان با اجرای برنامه‌های اصلاحات اقتصادی و کمک‌های سازمان‌های بین‌المللی، توانسته به تدریج شرایط اقتصادی خود را با ایجاد نظم اقتصادی بازار آزاد تا حدودی بهبود بخشد. ارمنستان در سال‌های اخیر شاهد رشد اقتصادی ثابت و منظم در بخش‌های تولید انرژی، مواد شیمیایی، مخابرات، جواهرسازی، عمران و مصالح ساختمانی و رشد چشمگیر در صنعت کشاورزی، تجارت و بازرگانی، حمل‌ونقل، ماشین‌سازی، الکترونیک، کامپیوتر و ... بوده است.

ارمنستان براساس ۵۰ شاخص اقتصادی بین‌المللی، از آزادترین کشورها از نظر اقتصادی است. این شاخص‌ها مبتنی بر گروه‌های ذیل می‌باشند: جریان پول و سرمایه‌گذاری خارجی، بانک‌داری و نظام مالی، سیاست‌های پولی، سیاست‌های تجاری و بودجه‌بندی، درآمدها و مخارج، میزان دخالت دولت در امور اقتصادی،

جدول ۱. شاخص‌های آزادی اقتصادی

داده‌های اقتصادی و پولی	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۶	۲۰۰۵	۲۰۰۴	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۱	۲۰۰۰
تولید ناخالص ملی (بیلیون دلار آمریکا)	۱۱/۹۱	۹/۲۰	۶/۳۴	۴/۹۰	۳/۵۷	۲/۸۰	۲/۳۷	۲/۱۱	۱/۹۱
میانگین میزان تورم (به درصد)	۸/۴	۴/۲۸	۴/۶۲	۳/۲۱	۶/۲۸	۴/۶	۲/۳۷	۴/۰۳	-۱/۳۷
میزان کل سرمایه‌گذاری خارجی (میلیون دلار)	۰/۹۳	۰/۶۹	۰/۴۵	۰/۲۳	۰/۲۴	۰/۱۲	۰/۱۱	۰/۰۶	۰/۱۰
جمعیت کل (میلیون نفر)	۳/۰۷۷۰	۳/۰۷۲۴	۳/۰۶۸۴	۳/۰۶۴۹	۳/۰۶۱۸	۳/۰۵۹۹	۳/۰۶۰۵	۳/۰۶۵۴	۳/۰۷۵۸۱
میزان زمین‌های کشاورزی (درصد)	-	۵۷/۲۷	۵۷/۰۲	۵۲/۴۸	۴۸/۹۴	۴۸/۹۴	۴۸/۹۴	۴۶/۶۳	۴۶/۶۳
میزان بیکاری (درصد)	-	۷/۱	۷/۵	۹/۶	۹/۴	۱۰	۹/۴	۱۰/۳	۱۱/۷

- تورم

از سال ۱۹۹۸ که تورم در ارمنستان به حد تعادل رسید، رشد اقتصادی این کشور هم آغاز شد. براساس آمار رسمی ارائه شده توسط بانک مرکزی ارمنستان، میزان متوسط تورم در سال ۲۰۰۳ برابر ۴/۶٪ و در سال ۲۰۰۴ برابر با ۶/۲۸٪ بوده است. این میزان در سال ۲۰۰۸ به ۸/۴٪ رسید، که این افزایش میزان تورم شاید به خاطر شرایط خاصی باشد که در آن زمان بر این کشور فائق آمده است.

- واحد پولی و حجم مبادلات

سیاست‌های مبادله واحد پولی ارمنستان (درام ارمنستان - AMD) کاملاً آزاد است. این واحد پولی به راحتی با سایر واحدهای پولی مبادله می‌گردد و شرکت‌ها و کمپانی‌های جهانی می‌توانند به سهولت انواع واحدهای پولی خارجی را در بانک‌های این کشور تبدیل کنند.

۳. ساختار بازار بیمه ارمنستان

فعالیت در زمینه بیمه در این کشور براساس قانون مدنی و قانون بیمه انجام می‌پذیرد. تا قبل از سال ۲۰۰۶ نظارت

بر شرکت‌های بیمه ارمنستان بر عهده وزارت اقتصاد و دارائی این کشور بود اما از سال ۲۰۰۶ نظارت بر عملکرد شرکت‌های بیمه طبق قانون به وسیله بانک مرکزی ارمنستان انجام می‌شود.

براساس قانون بیمه این کشور، تنها افراد حقوقی که مجوز بانک مرکزی ارمنستان برای فعالیت را دارند، می‌توانند در جمهوری ارمنستان به فعالیت در زمینه بیمه بپردازند. در حال حاضر ۱۲ شرکت بیمه، ۵ بروکر، ۱۰۰ نماینده و ۵۲ کارگزار بیمه، مجوز فعالیت دارند که از این ۱۲ شرکت، ۵ شرکت با سرمایه‌گذاری خارجی فعالیت می‌کنند. علاوه بر شرکت‌های ارمنی، سه شرکت پر قدرت دولتی و یک شرکت مشترک ارمنی-آمریکایی در این کشور فعال هستند، تا سال ۲۰۰۶ در این کشور امکان ثبت شرکت با مالکیت ۱۰۰ درصد خارجی وجود نداشت و باید ۵۰ درصد سهام به شرکت ارمنی تعلق می‌گرفت، اما در حال حاضر امکان ثبت شرکت بیمه خارجی در ارمنستان وجود دارد.

ناچیز باشد نسبت به شرکت‌های بیمه اطمینان کافی نداشته باشند.

۴. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در مجموع باتوجه به ضعف دانش تخصصی و عدم وجود نیروی انسانی متخصص کافی در صنعت بیمه این کشور به نظر می‌رسد نیاز به آموزش حرفه‌ای بیمه به‌ویژه در زمینه اکچوئری وجود دارد و گسترش همکاری‌های دو کشور در زمینه بیمه می‌تواند از این مسیر آغاز شود. همچنین باتوجه به اینکه بازار بیمه این کشور در حال رشد است و ایران چهارمین یا پنجمین شریک تجاری این کشور است فرصت‌های خوبی برای ورود بیمه‌گران ایرانی به بازار بیمه این کشور وجود دارد. اگر چه بازار بیمه این کشور باتوجه به حدود ۱۱ میلیارد دلار تولید ناخالص داخلی و درآمد سرانه‌ای معادل ۶۰۰۰ هزار دلار چندان بزرگ و قابل توجه نیست، اما باتوجه به نرخ رشد اقتصادی بالای ۶ درصد در سال می‌توان گفت در صورت ادامه این روند در آینده اهمیت اقتصادی این کشور در منطقه بیش از این خواهد بود.

بیمه‌گران این کشور انواع معمول پوشش‌های بیمه‌ای نظیر بیمه آتش‌سوزی، اتومبیل، حوادث، مسئولیت و سایر بیمه‌های اموال و مسئولیت و همچنین بیمه‌های زندگی، سلامت و درمان را ارائه می‌کنند و با بیمه‌گران اتکایی شناخته‌شده و معتبری چون مونیک‌ری^۱ و سوئیس‌ری^۲ یا ناسکو^۳ در ارتباط هستند.

عمده فعالیت‌های بیمه در ارمنستان با کنترل و هدایت شرکت‌های بیمه روسی انجام می‌شود که از این میان می‌توان شرکت‌های اینگوآرمانیا^۴، روس‌گوس استراخ^۵ و بیمه روسو^۶ را نام برد. همچنین یک شرکت بیمه ایرانی در سال‌های گذشته در این کشور فعال بوده که به دلایل مختلف در حال حاضر فعالیت آن متوقف شده است.

تاکنون در این کشور هیچ رشته بیمه‌ای اجباری نبوده است؛ اما در حال حاضر اجباری نمودن بیمه شخص ثالث در حال پیگیری است و احتمالاً تا سال آینده محقق می‌شود. حق بیمه تولیدی در این کشور کمتر از ۱ درصد تولید ناخالص داخلی است و فرهنگ بیمه رواج چندان ندارد و مردم به شرکت‌های بیمه اعتماد ندارند. اما با اقداماتی که از سوی صنعت بیمه در دست انجام است، انتظار می‌رود در آینده این شرایط تغییر کند.

شرکت‌های بیمه در این کشور بدون حضور ارزیابی‌کنندگان ریسک فعالیت می‌کنند و تعرفه‌ها یا نرخ حق بیمه‌ها از پیش‌توانه کارشناسی دقیقی برخوردار نیستند، چون محاسبات علمی جهت تعیین تعرفه‌ها انجام نمی‌گیرد و نرخ ریسک براساس تقاضای بازار و تجربه سایر کشورها تعیین می‌شود. به گفته برخی مدیران شرکت‌های بیمه این کشور، محاسباتی که به منظور تعیین نرخ حق بیمه به‌ویژه در بیمه‌های زندگی انجام می‌شود بسیار سطحی است و از پیش‌توانه فنی و علمی چندان برخوردار نیست. این امر که بازار بیمه در این کشور هنوز در مراحل ابتدایی قرار دارد و لذا طبیعی است که مردم هر اندازه هم که میزان حق بیمه

1. Munich Re
2. Swiss Re
3. Nasco
4. Ingo Armenia
5. Russ Gus- sbrax
6. Russo- Insurance